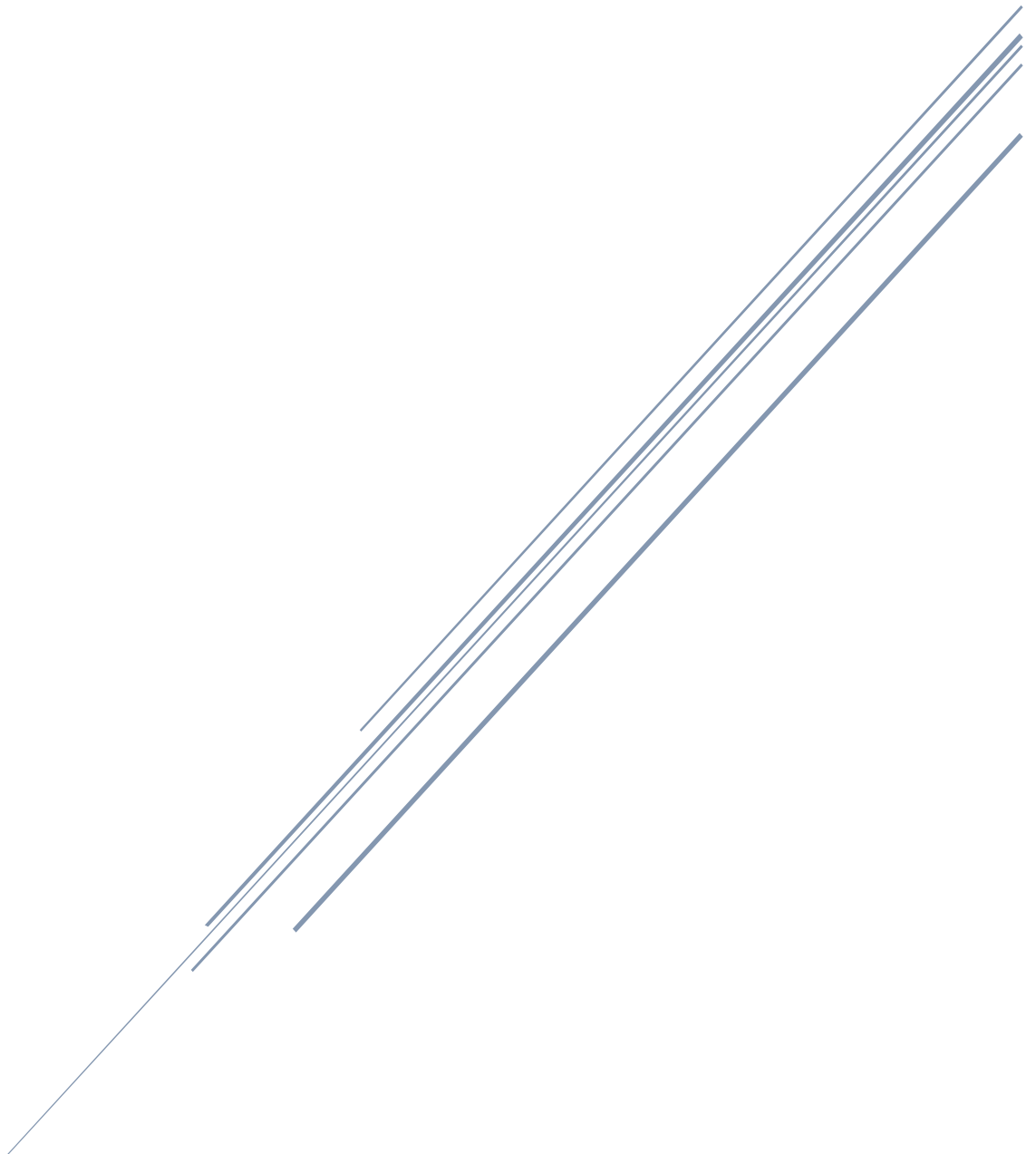

MASTERSCRIPTIE

"Het zwaard van Damocles hangt hem/haar boven het hoofd"

Welke motieven en redenen geven Reclasseringsmedewerkers en Penitentiaire hulpverleners bij jeugdveroordeelden die voorwaardelijke straffen als zwaar ervaren?

Erasmus University Rotterdam

The logo of Erasmus University, featuring the word "Erasmus" in a stylized, cursive script.

Sabine Roër
297104sr
Begeleiding: Peter Mascini
Erasmus Universiteit Rotterdam
21 juli 2019

Abstract

In dit onderzoek wordt door middel van kwalitatieve semi-half gestructureerde interviews onderzocht wat de eventuele redenen en motieven zijn voor de ervaren strafzwaarte van veroordeelden over voorwaardelijke straffen. Dit wordt vanuit het oogpunt van Reclasseringsmedewerkers en Penitentiaire hulpverleners onderzocht. Vanuit de literatuur blijkt dat veroordeelden in bepaalde gevallen voorwaardelijke straffen als zwaarder ervaren dan gevangenisstraffen, dit in tegenstelling tot wat de publieke opinie hierover is. De samenleving geeft aan dat er te licht wordt gestraft in Nederland en dat gevangenisstraffen als strenger en straffender worden gezien dan voorwaardelijke straffen. Er is echter een trend te zien dat er een relatieve toename is in opgelegde voorwaardelijke straffen ten opzichte van onvoorwaardelijke straffen. Dit onderzoek tracht bepaalde misvattingen ten opzichte van het sanctiestelsel recht te zetten.

Keywords; Voorwaardelijke straffen, punitievere strafklimaat, redenen en motieven ervaren strafzwaarte van voorwaardelijke straffen

Inleiding

De casus van Volkert van der G, de moordenaar van Pim Fortuyn, riep vele emoties op bij het publiek. Na 12 jaar werd zijn onvoorwaardelijke straf omgezet in een voorwaardelijke invrijheidsstelling, waarbij hij zich nog vele jaren moest houden aan bijzondere voorwaarden. Zijn vrijlating na 12 jaar kwam als een schok. Dit werd er niet minder op nadat Volkert van der G zijn bijzondere voorwaarden ging aanvechten, wat er uiteindelijk tot heeft geleid dat het locatieverbod, elektronische toezicht en reclasseringstoezicht werden opgeheven door de rechter. Het zou een te vergaande inbreuk zijn op zijn bewegingsvrijheid en privéleven. Andere instanties, zoals Reclassering en Openbaar Ministerie hadden een andere mening hierover. Inmiddels was ook vastgesteld dat het recidive risico laag was, en dat de meldplicht bij Reclassering niet langer zin had. Dit was bovendien niet beoordeeld door Reclassering, maar door een andere instituut.

De bovenstaande casus laat verschillende opvattingen en opinies zien over de opgelegde straf. Volkert van der G laat de ernst zien van een voorwaardelijke straf met bijzondere voorwaarden en de mogelijke ervaren zwaarte van zijn straf door rechtszaak na rechtszaak aan te spannen over zijn bijzondere voorwaarden. Daarnaast laat bovenstaande casus zien dat sommige vormen van voorwaardelijke straffen als licht worden ervaren door de samenleving, maar de betrokkenen, de veroordeelden, kunnen daar wel degelijk anders over denken en ervaren het wel als zwaar.

Over het algemeen heeft Nederland een strenger strafklimaat in verhouding met andere Europese landen, echter laten cijfers uit een onderzoek van het Centraal Sociaal Planbureau zien dat de burgers

de straffen toch te laag vinden (WODC, 2010; SCP, 2018; Noije, 2018). Ruim driekwart van de bevolking geeft daarnaast aan dat de straffen die rechters opleggen te laag zijn (Van Wingerden, 2011; Ruiters, Tolsma, Hoon, Elffers & Laan, 2011). In Nederland worden er relatief gezien meer gedeeltelijk en geheel voorwaardelijke straffen gegeven dan geheel onvoorwaardelijke straffen. Wellicht heeft deze beweging zijn grondslag in de publieke opinie dat er te licht wordt gestraft, aangezien een gevangenisstraf als zwaar wordt gezien en voorwaardelijke straffen als licht (Beerthuisen & Wartna, 2013; CBS, 2017; Van Wingerden, 2011).

De waarborging van de publieke veiligheid heeft de laatste paar jaren steeds meer een centrale rol gekregen in het maatschappelijke en politieke debat. Mede onder invloed hiervan heeft het strafklimaat een verschuiving meegemaakt waarin het strafbeleid punitiever is geworden ten aanzien van het opleggen van sancties. Voorheen was het meer gericht op resocialisatie en re-integratie. Het huidige strafklimaat kenmerkt zich door *“Victimization of Morality; the sociological processes of describing, discovering, defining or even constructing some people or groups as victims”* (Boutellier, 1996). De veroordeelde wordt hierbij verantwoordelijk gehouden voor zijn daden en veiligheid krijgt een meer centrale positie in het controleren van de sociale orde. Daarnaast is het huidige strafklimaat gericht op risicobeheersing, waarbij met wetenschappelijke assessments risico's van veroordeelden worden bepaald (Kempf-Leonard & Peterson, 2000).

De relatieve toename van voorwaardelijke straffen ten opzichte van onvoorwaardelijke straffen kan verschillende oorzaken hebben. Het was voor de overheid een manier om te bezuinigen, aangezien voorwaardelijke straffen in verhouding goedkoper zijn dan (lange) gevangenisstraffen (Harte, Malsch, Dijk & Vergouw, 2014; Menger, Krechtig & Bosker, 2016). Naast dat het aandeel voorwaardelijke straffen is toegenomen, is het ook het aandeel voorwaardelijke straffen waarbij bijzondere voorwaarden werden opgelegd gestegen. En deze bijzondere voorwaarden kunnen ervoor zorgen dat veroordeelden een langere tijd onder toezicht staan, waarbij de samenleving gedurende deze periode ook beter beschermd kan worden. Daarnaast kan bij een (gedeeltelijk) voorwaardelijke veroordeling een persoonsgerichte aanpak op recidive (terug val op crimineel gedrag) risico gerealiseerd worden, door bijvoorbeeld gedragsinterventies op te leggen (Jacobs, Van Kalmthout & Von Bergh, 2006; Menger, Krechtig & Bosker, 2016; Beerthuisen & Wartna, 2013; CBS, 2017; WODC, 2017).

In dit onderzoek wordt onderzocht waarom veroordeelden voorwaardelijke straffen vaak als zwaarder ervaren dan gevangenisstraffen, dit in tegenstelling tot wat de publieke opinie hierover is. Dit onderzoek is relevant, aangezien het aandeel (gedeeltelijk) voorwaardelijke straffen de laatste paar jaren is toegenomen in verhouding tot onvoorwaardelijke straffen en het aanleiding geeft tot meer onderzoek naar de eerste genoemde strafmodaliteit (CBS, 2017). Daarnaast blijkt uit de Amerikaanse literatuur dat veroordeelden voorwaardelijke straffen vaak als zwaarder ervaren dan gevangenisstraffen, dit in tegenstelling tot wat de publieke opinie hierover is (Applegate, Smith, Sitren & Springer, 2009;

Crouch, 1993; May & Wood, 2005; Petersilia, 1990). Het Amerikaanse strafstelsel verschilt echter in de straftypen en bijzondere voorwaarden die worden opgelegd als het wordt vergeleken met Nederland. Dit verschil kan van invloed zijn op de wijze waarop veroordeelden voorwaardelijke straffen ervaren. Aangezien er nog relatief gezien weinig onderzoek is gedaan in Nederland naar de ervaren strafzwaarte van veroordeelden over voorwaardelijke straffen richt mijn veldonderzoek zich op de jeugdhulpverleners en jeugdreclasseringsmedewerkers met de vraag waarom zij denken dat de redenen hiervoor zijn (Harte, Malsch, van Dijk, Vergouw & van der Laan, 2016). Mijn probleemstelling is dan ook; *Welke motieven en redenen geven Reclasseringsmedewerkers en Penitentiaire hulpverleners bij (jeugd)veroordeelden die voorwaardelijke straffen als zwaar ervaren?* Om een antwoord te krijgen op deze vraag heb ik de geschiedenis van voorwaardelijke straffen, het juridisch en theoretisch kader onderzocht waarin voorwaardelijk straffen zijn ondergebracht. Vervolgens heb ik gekeken naar mogelijke redenen waarom jong volwassenen de voorwaardelijke straf als zwaarder ervaren.

Ook kan dit onderzoek inzicht bieden in hoeverre de ervaringen van Reclasseringsmedewerkers en hulpverleners op één lijn liggen met de ervaringen van de veroordeelden, wanneer we het gaan vergelijken met het onderzoek dat Lonke Offerman heeft uitgevoerd (Offerman, 2019). Offerman (2019) heeft de ervaringen van volwassenen veroordeelden onderzocht. Ik heb in mijn veldonderzoek bewust gekozen voor de Reclasseringsmedewerkers en Penitentiaire hulpverleners, omdat zij een brede blik hebben in het te onderzoeken veld en contacten die ervaring hebben met voorwaardelijke gestraften en sancties. Reclassering is daarnaast verantwoordelijk voor de uitvoering van de extramurale sanctiemodaliteiten en dus ook toezicht en controle houden op de bijzondere voorwaarden van voorwaardelijke straffen, en daardoor meer inzicht kunnen geven waarom voorwaardelijke straffen volgens veroordeelden als zwaar worden ervaren (Harte, Malsch, van Dijk, Vergouw & van der Laan, 2016).

Leeswijzer

In dit onderzoek zal eerst het juridische kader van voorwaardelijke straffen besproken worden. Hierin wordt de wetgeving, geschiedenis en de toename van voorwaardelijke straffen ingekaderd in het huidige strafklimaat. Vervolgens zal in het theoretisch kader de mogelijke redenen en motieven beschreven worden waarom veroordeelden de voorwaardelijke straffen als zwaar ervaren. Daarna zullen de methoden van onderzoek en data verzameling beschreven worden, in dit onderzoek zijn er semi-structureerde interviews afgenomen, en deze resultaten worden besproken in het hoofdstuk data analyse. Hierin worden deze resultaten tevens ook gekoppeld aan het theoretisch kader. Nieuwe elementen of redenen worden daarna ook besproken. Dit wordt vervolgens afgesloten met een discussie en conclusie van dit onderzoek.

Juridisch Kader

In dit hoofdstuk worden de sanctiemodaliteiten besproken en de geschiedenis en ontwikkeling van voorwaardelijke straffen, vervolgens wordt dit ingekaderd in het punitievere strafklimaat van Nederland.

De ontwikkeling en totstandkoming van voorwaardelijke straffen

Een voorwaardelijke straf, ook wel een vorm van strafmodaliteit genoemd, is een straf die wordt opgelegd maar niet direct ten uitvoer wordt gelegd. Deze vorm van straf is gekoppeld aan een bepaalde proeftijd waarbinnen algemene en bijzondere voorwaarden kunnen gelden. De voorwaardelijke veroordeling heeft de algemene voorwaarde, dat de veroordeelde zich voor het einde van de proeftijd niet schuldig maakt aan een strafbare feit. Een proeftijd is minimaal 1 jaar, maar kan tot drie jaar duren waar het bij blijvend recidiverisico verlengd kan worden. Daarbij kan een gevangenisstraf van 4 jaar of meer niet geheel of gedeeltelijk voorwaardelijk worden opgelegd. (Rapport van de Commissie Vrijheidsbeperking, 2003; Beijerse, Struijk, Bleichrodt, Bakker, Salverda & Mevis, 2018; Jacobs, Van Kalmthout & Von Bergh, 2006; Menger, Krechtig & Bosker, 2016; Bosker, Krechtig & Menger, 2016).

Uit een onderzoeksrapport van Harte, Malsch, Dijk & Vergouw (2014) wordt de volgende definitie gegeven aan een voorwaardelijke straf;

“De juridische constructie waarbij een rechterlijke instantie, na de vaststelling dat de verdachte zich heeft schuldig gemaakt aan een strafbaar feit, in het kader van de sanctietoemeting de definitieve toepassing van een specifieke straf vooralsnog achterwege laat en in plaats daarvan één of meer voorwaarden stelt waaraan de betrokkene gedurende een vastgestelde periode dient te voldoen, waaronder de voorwaarde dat hij zich onthoudt van (bepaalde) strafbare feiten, terwijl de definitieve toepassing van een straf kan volgen in geval rechtens wordt aangenomen dat hij gestelde voorwaarde niet heeft nageleefd (Harte, Malsch, Dijk & Vergouw, 2014, p. 13).

Voorwaardelijke modaliteiten kunnen in de volgende sancties of straffen uitgegeven worden; gevangenis, hechtenis, taakstraf en boete. Daarnaast zijn er nog andere maatregelen zoals TBS (Ter Beschikking Stelling) maatregel en de plaatsing inrichting voor stelselmatige daders (ISD maatregel) (Borgers & Reynaers, 2006). De bijzondere voorwaarden kunnen worden onderscheiden in gedrag beïnvloedende voorwaarden, controlerende voorwaarden, vrijheidsbeperkende voorwaarden en

reparatoire voorwaarden. De gedragsbeïnvloedende voorwaarden, zijn alle voorwaarden die het gedrag van de veroordeelde pogen te veranderen, waaronder intramurele (opname binnen een zorginstelling) en extramurele (ambulante) behandelingen en gedragstrainingen. Onder de controlerende voorwaarden vallen de methoden om de uitvoering van andere voorwaarden te handhaven, zoals de voorwaarde geen drugsmiddelen te gebruiken, met bijvoorbeeld de methode een urine controle. De vrijheidsbeperkende voorwaarden, zoals locatieverbod, straatverbod en andere contactverboden, zijn er om de bewegingsvrijheid van de veroordeelde zodanig in te perken dat hij niet in de verleiding komt om weer opnieuw soortgelijke strafbare feiten te plegen. En tenslotte zijn er de reparatoire voorwaarden die betrekking hebben op schadevergoeding en schadeherstel (Borgers & Reynaers, 2006; Harte, Malsch, Dijk & Vergouw, 2014). Bij de vrijheidsbeperkende, gedragsveranderende en controlerende voorwaarden heeft de Reclassering een rol toegeschreven voor de toezicht en naleving van die voorwaarden onder andere door begeleiding (Menger et al., 2016).

Uit onderzoek blijkt dat de volgende bijzondere gedragsvoorwaarden vaak worden gehanteerd; verplichte contact met reclassering, verblijfsverboden, de partiele ontzegging van de rijbevoegdheden, alternatieven zoals elektronische toezicht, psychiatrische behandeling bij het Riagg en behandeling van een gok, drugs of alcohol verslaving (Borgers & Reynaers, 2006; Rapport van de Commissie Vrijheidsbeperking, 2003; Beijerse, Struijk, Bleichrodt, Bakker, Salverda & Mevis, 2018; Jacobs, Van Kalmthout & Von Bergh, 2006).

Naast dat veroordeelden voorwaardelijke straffen kunnen krijgen, kan een veroordeelde tijdens zijn onvoorwaardelijke straf in aanmerking komen voor de Voorwaardelijke Instelling (VI). De veroordeelde kan hierbij vanuit een detentie re-integreren in de samenleving. Hierbij wordt de betrokkene verplicht zich te houden aan algemene en eventuele gedragsbeïnvloedende en/of vrijheidsbeperkende voorwaarden. Dit werd zo opgelegd om ervoor te zorgen dat veroordeelden op een veilige manier terug keren naar de samenleving en de veiligheid van de samenleving wordt gewaarborgd. Hierbij komt de veroordeelde alleen maar in aanmerking tot vervroegde vrijlating als diegene minimaal een vrijheidsstraf opgelegd heeft gekregen van 1 jaar en tweederde van de totale straf heeft uitgezeten (Beijerse, Struijk, Bleichrodt, Bakker, Salverda & Mevis, 2018; Jacobs, Van Kalmthout & Von Bergh, 2006).

Sinds 1 april 2012 is de Wet voorwaardelijke veroordeling en voorwaardelijke invrijheidstelling in werking getreden, dit was een wijziging in het Wetboek van Strafrecht. Hierin zijn de verschillende voorwaarden die aan een veroordeelde worden opgelegd expliciet vastgelegd. Deze wijziging werd gepresenteerd als een mogelijke oplossing voor twee problemen destijds, de grote druk op de celcapaciteit en de hoge recidivecijfers van ex-gedetineerden. Dit was mogelijk een oplossing, omdat een (deel) van de straf buiten gevangensmuren kon plaatsvinden en met de bijzondere voorwaarden bij

een (gedeeltelijk) voorwaardelijke veroordeling een persoonsgerichte aanpak op recidive risico gerealiseerd kan worden (Harte, Malsch, Dijk & Vergouw, 2014; Menger, Krechtig & Bosker, 2016).

Daarnaast zijn er een aantal sanctiemogelijkheden toegevoegd sinds april 2012 in het Wetboek. Die mogelijk het punitieve karakter moesten benadrukken van het strafklimaat. Deze worden hieronder weergegeven.

- Reclasseringstoezicht bij ontzetting uit beroep of ambt.
- Elektronisch toezicht
- Bij rechterlijke vonnis: dadelijke uitvoerbaarheid van bijzondere voorwaarden en toezicht, dus nog voordat het vonnis onherroepelijk is.
- Aanhouding en insluiting bij niet voldoen aan de algemene of bijzondere voorwaarden.
- Eenmalige verlenging van de maximale proeftijd van drie jaar van een voorwaardelijke straf met maximaal twee jaar.
- De bijzondere mogelijkheid om bij bepaalde delicten een proeftijd van maximaal tien jaar op te leggen bleef gehandhaafd, maar is uitgebreid met de mogelijkheid deze ook nog eens met twee jaar te verlengen (Bosker, Krechtig & Menger, 2016).

Deze wijzigingen in de wet en toenemende druk vanuit de politiek hebben er mede voor gezorgd dat er een algehele verschuiving heeft plaatsgevonden in het strafklimaat. Waar voorheen sprake was van een strafklimaat gericht op resocialisatie en re-integratie van veroordeelden en ex-gedetineerden zien we nu meer een punitiever en repressiever strafklimaat, met als centrale positie de waarborging van de veiligheid van de samenleving en een oriëntatie naar risicobeheersing. De mogelijkheden voor justitie en Reclassering zijn door de toevoeging van extra sancties en het beheersen van risico's door middel van assessments toegenomen. Dit om zo de toekomstige gevaren en bedreigingen van ons toenemende gevoel van onveiligheid aan te pakken. Door middel van instrumenten en technieken worden veroordeelden geïdentificeerd, geclassificeerd en gecontroleerd op basis van gevaar en risico. Dit wordt ook wel "actuarial justice" of "predeictive sentencing" genoemd. Deze risico analyses kunnen ervoor zorgen dat het gedrag van veroordeelden voorspelbaar wordt en dat ze worden ingedeeld op risicofactoren, het aantal en soort bijzondere voorwaarden worden hierop aangepast. Kempf-Leonard & Peterson (2000) geven aan dat deze vorm "actuarial justice" criminaliteit afschrijft als normaal en gebruikelijk. Daarnaast heeft het niet meer als doel de veroordeelde te resocialiseren of te beïnvloeden in gedrag. Het zou eerder een onderdeel zijn van een nieuwe beleidsstrategie om gevaar en risico's te beheersen en daarmee een manier om groepen te monitoren en te reguleren (Kempf-Leonard & Peterson, 2000; Van Wingierden, Moerings & van Wilsem, 2013; Blackmore & Welsh, 1983; Brown & Calnan, 2012)

Wanneer we kijken naar de cijfers in de toename van voorwaardelijke straffen (geheel of gedeeltelijk) is er geen absolute stijging te zien. Dit kan onder meer komen door een afname in onvoorwaardelijke

gevangenisstraffen. Echter laten bepaalde cijfers zien dat er een relatieve toename te zien is in het aandeel (deels) voorwaardelijke straffen in het totaal opgelegde straffen. Daarnaast is het aandeel voorwaardelijke straffen waarbij bijzondere voorwaarden werden opgelegd gestegen hierbij. Specifiek kijkende naar jeugdstrafrecht zijn er 310 onvoorwaardelijke gevangenisstraffen opgelegd naast 970 (deels) voorwaardelijke gevangenisstraffen (Beerthuisen & Wartna, 2013; CBS, 2017; WODC, 2017). De relatieve toename van voorwaardelijke straffen kan een aantal verklaringen hebben. Een eerste verklaring is de afname van opgelegde gevangenisstraffen, echter zijn de gevangenisstraffen wel langer geworden. Dit duidt dan ook op een strenger strafklimaat dan men zou veronderstellen. Daarnaast zorgen overvolle gevangenissen en de hoge detentiekosten ervoor dat er bezuinigd moet worden, echter moet de veiligheid van de samenleving niet in het geding komen. Voorwaardelijke straffen passen in het huidige strafklimaat aangezien er beter “een vinger aan de pols gehouden kan worden” om het recidive risico te beheersen, door middel van het opleggen van op maat gesneden bijzondere voorwaarden die gebaseerd zijn op risico taxaties. Daarnaast geven voorwaardelijke straffen de mogelijkheid om veroordeelden en ex-gedetineerden langer en intensiever onder toezicht en controle te houden wat weer heel goed aansluit in het huidige strafklimaat. Deze voorwaardelijke straffen zouden mogelijkterwijs als zwaar kunnen worden ervaren door veroordeelden (WODC, 2017; Van Wingerden, Moerings & van Wilsem, 2013; Van Wingerden, 2011; Blackmore & Welsh, 1983; Jacobs, Van Kalmthout & Von Bergh, 2006; Flight, Nauta, Terpstra, Jonge, Hulshof, Abraham & Roorda, 2011; Harte, Malsch, Dijk & Vergouw, 2014).

Theoretisch kader

De veranderingen en wijzigingen in het huidige strafklimaat kunnen invloed hebben op de mate waarin een straf als zwaar wordt ervaren door veroordeelden. Daarnaast blijkt uit meerdere Amerikaanse onderzoeken dat veroordeelden liever een korte detentie prefereren boven een voorwaardelijke straf met proeftijd en bijzondere voorwaarden. De intensieve toezicht die hiermee vaak gepaard gaat wordt door sommige veroordeelden als zwaar en straffend gezien (Applegate, Smith, Sitren & Springer, 2009; Crouch, 1993; May & Wood, 2005; Petersilia, 1990; Williams, May & Wood, 2008). Vanuit de literatuur worden er ook enkele motieven en redenen gegeven waarom veroordeelden de voorwaardelijke straffen in bepaalde gevallen als zwaar ervaren. Dit kan onzekerheid zijn in de afloop van een voorwaardelijke straf, (inbreuk op) sociale bindingen en ontbreken van een sociaal vangnet, vaardigheden en competenties, motivatie problemen en stigmatisatie processen. Een mogelijke gedachte bij het meer opleggen van voorwaardelijke straffen van rechters is dat er meer maatwerk geleverd moet worden en als het ware meer “gesleuteld” moet worden aan veroordeelden om het recidive risico te beheersen. Echter kan er wellicht ook een andere gedachte zijn, en dat door die bijzondere voorwaarden meer “een vinger aan de pols gehouden kan worden” en ervoor kan zorgen dat veroordeelden voorwaardelijke straffen als zwaar en straffend ervaren (van Wingierden, Moerings & van Wilsem, 2013).

Onzekerheid

De mogelijkheid dat de voorwaardelijke straf omgezet wordt in een onvoorwaardelijke straf, en teruggedraaid kan worden, zorgt voor een mate van onzekerheid. Veroordeelden geven daarnaast aan dat alternatieve straffen, zoals voorwaardelijke straffen, gezien worden als een vorm van “gokken”. Als ze over de scheef gaan, kunnen ze een langere straf krijgen. Daarnaast kunnen ze het risico lopen dat ze juist niet aan de voorwaarden kunnen voldoen, omdat ze meer kansen hebben om over de scheef te gaan vanwege de vaak lange duur van een proeftijd. De onzekerheid over de termijn van de proeftijd is dan ook mogelijk een reden voor veroordeelden om voorwaardelijke straffen als zwaar te ervaren. Daarnaast zijn er meer sanctiemogelijkheden toegevoegd in de Wet die wellicht deze ervaren strafzwaarte versterken. De volgende sanctiemogelijkheden hebben mogelijk een bijdrage hierin; eenmalige verlenging van de maximale proeftijd van drie jaar van een voorwaardelijke straf met maximaal twee jaar en de bijzondere mogelijkheid om bij bepaalde delicten een proeftijd van maximaal tien jaar op te leggen met de uitbreiding deze ook nog eens met twee jaar te verlengen (Bosker, Krechtig & Menger, 2016; Coffey, 2012; Quirouette 2017; Williams, May & Wood, 2008). Een onduidelijke tijdslijmiet van de proeftijd en een toename in sanctiemogelijkheden vergroten de

onzekerheid van een veroordeelde, waardoor wellicht voorwaardelijke straffen als zwaar worden ervaren.

Sociale bindingen en stimulatie

De mate waarin veroordeelden een sociale en economische band hebben met de conventionele instituties en maatschappij kan mogelijk ook als motief dienen waarom veroordeelden bepaalde voorwaardelijke straffen als zwaarder ervaren dan onvoorwaardelijke straffen (Crouch, 1993). Dit kan meerdere oorzaken hebben, zoals de niet meer zo “stigmatiserende” werking van een gevangenisstraf, omdat het in bepaalde buurten als status verhogend gezien kan worden. Ook leren ze veel van elkaar in de gevangenis en hebben ze toch hun dagelijkse voeding en onderdak, waarbij er ook nog de mogelijkheid is voor persoonlijke ontwikkeling. Het leven wordt daar als prima gezien, omdat ze daar een soort van gemeenschap hebben en een vaste structuur, wat eventueel tot minder stress kan leiden en waardoor het leven buiten soms als zwaarder ervaren wordt (May & Wood, 2005; Petersilia 1990; Petersilia, 2001). Daarnaast kan voor veel veroordeelden een voorwaardelijke straf als zwaar worden ervaren indien de sociale en economische banden met de samenleving al zwak zijn. Het gebrek aan sociale relaties en steun daarbuiten speelt hierbij mogelijk een rol, waarbij veroordeelden het als moeilijk en zwaar ervaren om zich aan de voorwaarden te houden wanneer er geen sociale stimulatie en steun is (Wiatrowski, Griswold & Roberts, 1981; Horney, Osgood & Marshall, 1995; Crouch, 1993). Tegelijkertijd kan het ook zo zijn dat de verstoring die een voorwaardelijke straf teweeg brengt in de sociale bindingen en op de inbreuk privacy groter zijn dan in het geval van een tijdelijke detentie. De indringende en intensieve vorm van monitoring is volgens de veroordeelden niet gericht op re-integratie van de samenleving en het opbouwen van sociaal kapitaal. Er is hierbij een angst dat ze niet aan de voorwaarden kunnen voldoen. Deze angst kan voortkomen uit de veroorzaakte sociale isolatie die is ontstaan na vrijlating. Na vrijlating moeten ze bepaalde netwerken op het gebied van werk, familie en vrienden weer herstellen. Dit proces zal niet altijd even soepel lopen voor veroordeelden, omdat ze door de indringende en intensieve voorwaarden het risico lopen om gestigmatiseerd en sociaal uitgesloten te worden door de gemeenschap (Coffey, 2012; Quirouette 2017). Dit kan mogelijk de ervaren strafzwaarte van voorwaardelijke straffen versterken.

Vaardigheden en competenties

De gedragsindicatoren, competenties en karaktereigenschappen van veroordeelden kunnen mogelijk van invloed zijn op de ervaren strafzwaarte van voorwaardelijke straffen. Veroordeelden die hierbij een lagere educatie hebben genoten hebben meer de neiging om bepaalde beslissingen en afwegingen niet goed te overzien. Waarbij de voorwaarden van een voorwaardelijke

straf ze niet weerhouden om alsnog terug te vallen in delinquent gedrag en het daardoor mogelijk als zwaar ervaren om zich eraan te houden. Hierbij speelt zelfcontrole enigszins ook een rol. De mate van zelfcontrole en de kans dat iemand niet terugvalt in delinquent gedrag is hoger wanneer iemand een baan, getrouwd is en/of naar school gaat (May & Wood, 2005; Petersilia, 1990; Petersilia 2001; Harte, Malsch, van Dijk, Vergouw & van der Laan, 2016). Een lage mate van zelfcontrole van de veroordeelde kan mogelijkwijs de ervaren strafzwaarte versterken over voorwaardelijke straffen aangezien ze meer moeite hebben met het zich houden aan bepaalde regels en voorwaarden. Daarnaast kan het zijn dat een relatief groot deel van de veroordeelden psychische stoornissen heeft en/of verslaafd is, waardoor het cognitief vermogen van veroordeelden verstoord wordt. Hierbij wordt er vanuit gegaan dat ze bepaalde vaardigheden missen om hun persoonlijke wensen op een acceptabele manier in de werkelijkheid te realiseren (Hermans, 2009). Dit onvermogen kan er wellicht voor zorgen dat veroordeelden het moeilijk vinden om zich te houden aan te voorwaarden en daarmee voorwaardelijke straffen als zwaar ervaren. Daarnaast zijn er ook nog licht verstandelijk beperkte (LVB) of zwakbegaafde veroordeelden die oorzaak en gevolg niet kunnen inzien en niet abstract kunnen denken. Het risico bestaat hierbij dat ze een bepaalde faalangst ontwikkelen, die mogelijkwijs de ervaren strafzwaarte versterkt door de constante dreiging en angst om te falen wanneer er niet aan de voorwaarden wordt voldaan. Uit onderzoek blijkt dan ook dat LVB'ers relatief gezien eerder recidiveren dan 'normaal begaafden' (Teeuwen, 2017).

Motivatie

Er is ook een categorie veroordeelden die niet wil veranderen in gedrag en liever de straf uitzitten dan een voorwaardelijke straf opgelegd krijgen, omdat ze de criminele activiteiten weer willen oppakken. Een voorwaardelijke straf met bepaalde voorwaarden die zorgen voor toezicht en supervisie zou de pakkans alleen maar vergroten, waardoor ze liever de originele straf willen uitzitten. Het is hierbij een rationele keuze om te kiezen voor een gevangenisstraf en zij ervaren deze straf als minder zware sanctie wanneer het wordt vergeleken met voorwaardelijke straffen zoals proeftijd onder toezicht van reclassering en verplichte behandeling bij een instelling. Deze categorie veroordeelden zijn niet (intrinsiek) gemotiveerd genoeg om het criminele gedrag te willen veranderen (Ostermann 2011).

De zelfverantwoordelijkheid voor de inzet en de intrinsieke motivatie is van belang bij voorwaardelijke straffen en dit gegeven kan wellicht ervoor zorgen dat ze er moeite mee hebben om zich aan de voorwaarden te houden en het als zwaar ervaren (Boone & Van Hattum, 2014).

Labelen en stigmatisatie

De intensieve monitoring en begeleiding die voorwaardelijke straffen bevatten met een nadruk op toekomstige risico's kan er wellicht voor zorgen dat ze juist worden blootgesteld aan andere risico's, zoals afwijzing van de gemeenschap, discriminatie, stigmatisering (labelen) en fysieke bedreiging vanuit de gemeenschap. Wanneer de veroordeelde terugkeert naar de samenleving, kan het voorkomen dat hij een etiket krijgt van een normovertreder, hij heeft norm overschrijdend gedrag gepleegd, van buurman naar dief bijvoorbeeld. De samenleving zal de veroordeelde dit etiket als een nieuwe sociale identiteit beschouwen en dit in interactie ook tot uiting laten komen. Goffman (1963) spreekt van een "spoiled identity". Er kunnen consequenties hieraan vast liggen, zoals het verliezen van werk, vrienden en zelfs familieleden kunnen verdwijnen uit zijn gezichtsveld. Deze vorm van stigmatiseren kan paradoxaal leiden tot voortzetting van de oorspronkelijke normoverschrijdingen. Dus het terugvallen in oude gedrag en dus het aanhouden van de etiket zorgt voor de deviant en zijn omgeving weer voor tot voorspelbare interacties. Uiteindelijk zal de "opgedrongen" sociale identiteit geïntegreerd worden in de zelfidentiteit (Goffman, 1963; Philipsen, 1970; Coffey, 2012). Deze "stigmatisatie" processen kunnen ervoor zorgen dat veroordeelden voorwaardelijke straffen als zwaar ervaren door uitsluiting en isolatie van de gemeenschap.

Methodologie

Dit onderzoek richt zich op de redenen en motieven van Reclassering medewerkers en penitentiaire medewerkers over veroordeelden die voorwaardelijke straffen vaak als zwaarder ervaren dan gevangenisstraffen. Kwalitatief onderzoeksdesign is hierbij gekozen, omdat het in algemeen goed is aangewezen voor het beschrijven en/of exploreren van ervaringen en opvattingen (Bryman, 2016).

De respondenten zijn benaderd via Reclassering Leger des Heils Jeugd en via de Justitiële Jeugdinstelling (JJI) Forensisch Centrum Teylingereind. Daarbij is er ook gekeken naar medewerkers die ervaring hebben met zowel voorwaardelijk als onvoorwaardelijke straffen die veroordeelden hebben gekregen, om zo inzicht te krijgen in de ervaren verschillen in strafzwaarte tussen de twee vormen van strafmodaliteiten.

De data is verzameld door middel van deels- of half gestructureerde interviews. Er zijn tien interviews afgenomen die gemiddeld 40 minuten duurde. Bepaalde onderwerpen, behorende bij de topic lijst, zijn besproken tijdens de interviews. Dit zijn de "sensitizing concepts" die vanuit het theoretisch kader komen (zie appendix Bijlage 1). De interviews zijn opgenomen door middel van audio apparatuur. Van de tien respondenten waren vijf respondenten werkzaam bij Reclassering Leger des Heils Jeugd. Zij hebben hierbij ervaring met veroordeelden die zowel voorwaardelijk als onvoorwaardelijke straffen opgelegd hebben gekregen. De leeftijdscategorie van veroordeelden Reclassering Leger des Heils

Jeugd is hierbij vanaf 18 jaar tot en met 23 jaar. Onder deze 5 respondenten was er één elektronisch toezicht specialist. Deze respondent is hierbij verantwoordelijk voor de toezicht en handhaving van veroordeelden die tijdens hun laatste fase van detentie een elektronische enkelband toegewezen krijgen. Dit zou een veilige terugkeer naar de samenleving bevorderen, door naast de elektronische enkelband ook bijzondere voorwaarden op te leggen en het bevorderen van de re-integratie in de samenleving. Daarnaast waren twee respondenten Interne Traject Begeleiders bij Jeugdinstelling (JI) Forensisch Centrum Teylingereind. Zij hebben merendeels ervaring met jongeren die een Plaatsing in een Instelling voor Jeugdigen (Pij-Maatregel) opgelegd hebben gekregen. Dit is eigenlijk als het ware een Ter Beschikking Stelling (TBS), maar dan voor de jeugd. Deze twee respondenten begeleiden de jeugdgestraften tijdens de detentie en in de eventuele proefverlof die ze krijgen tijdens de laatste fase van detentie. Dit is echter wel onder bijzondere voorwaarden en als ze bepaalde certificaten goed hebben doorlopen in de gevangenis. Daarnaast hebben ze ook ervaring met andere jeugdveroordeelden die een normale detentie opgelegd hebben gekregen. Waarbij ze ook eerder voorwaardelijke straffen hebben gekregen. Daarnaast heb ik in de jeugdgevangenis een gedragstherapeut en gedragswetenschapper geïnterviewd. De gedragstherapeut behandelt en begeleidt de jeugdveroordeelden in motivatie en cognitieve gedragsveranderingen (therapeutische werkwijze). Een gedragswetenschapper is verantwoordelijk voor de orthopedische begeleiding van jeugdveroordeelden. En verleent hierbij hulp aan jongeren en sociaal netwerk in crisissituaties. Mijn laatste respondent heb ik via de telefoon kort kunnen interviewen, dit was een gedragstherapeut bij Het Palmhuis in Amsterdam.

De respondenten zijn geselecteerd door middel van een sneeuwbalsteekproef. Hierbij heb ik gekozen om de respondenten te selecteren op basis van mijn eigen kenniskring en vervolgens kennissen van kennissen weer. Lonneke Offerman heeft mij een contactpersoon gegeven bij Reclassering Leger de Heils Jeugd en bij Jeugdinstelling (JI) Forensisch Centrum Teylingereind. Vanuit deze contact heb ik verdere contacten gekregen, waarbij de medewerkers onderling ook nog respondenten hebben gevraagd voor mij. In het begin ging dit proces niet heel snel en soepel, maar uiteindelijk na veel contact en blijven bellen heb ik de interviews kunnen inplannen.

Analyse methode

Kwalitatieve analyse van de inhoud van de interviews kan gedefinieerd worden als de subjectieve interpretatie van de inhoudelijke data door de systematische classificatie van coderen en identificeren van thema's en patronen (Zhang & Wildemuth, 2009). Dit wordt ook wel "grounded theory" genoemd. Deze methode is dan ook gehanteerd in dit onderzoek. Hierbij is de data gecodeerd in bepaalde componenten die relevant zijn voor de theoretische significantie van het onderzoek. Drie verschillende

stadia van coderen zijn gebruikt, open, “axial” en selectief coderen (Bryman, 2016). Bij open coderen is er gezocht naar theoretisch relevante factoren en concepten. Daarna is bij “axial” coderen de open codes verzameld tot een bepaalde vaste structuur of framework. In dit proces worden ook terugkerende en belangrijke concepten weergegeven. Tenslotte is er selectief gekeken naar die bepaalde respondenten die eruit springen en de eventuele consequenties hiervan (Brown & Calnan, 2012).

Bij het uitvoeren van dit onderzoek zijn de ethische richtlijnen gerespecteerd en voorgelegd aan de betrokken organisaties en respondenten. Daarnaast hebben de respondenten een *informed consent* formulier ingevuld, waarbij ze op de hoogte zijn gesteld dat zij onderdeel uitmaken van een studie en toestemming moeten geven om deel te nemen. Deze toestemming kon ten alle tijden worden ingetrokken door de respondent. De anonimiteit van de respondent is gewaarborgd gebleven door het gebruik maken van pseudoniemen dan wel geen namen. Alle respondenten hadden geen bezwaar om mee te werken.

Om de betrouwbaarheid van het onderzoek te vergroten heeft een mede student de processen en het coderen nagelopen, tevens heeft mijn studiebegeleider mij uiteraard hierbij ook geholpen. Daarnaast hebben we als onderzoeker zo veel mogelijk afstand moeten nemen van onze eigen oordelen, om zo de objectiviteit van het onderzoek proberen te waarborgen. Ook moet er rekening gehouden worden met sociaal gewenste antwoorden die respondenten kunnen geven.

Data analyse

Vanuit het theoretisch kader zijn er “sensitising concepts” ontwikkeld die zijn verwerkt in een topiclijst (Zie Appendix, Bijlage 1). Tijdens de interviews zijn deze topics naar voren gekomen. Er is ook in eerste instantie gevraagd in hoeverre de respondenten denken over voorwaardelijke straffen. Er zijn echter ook andere onderwerpen besproken die niet in de topiclijst voorkomen en gaandeweg tijdens de interviews door de respondenten aangehaald werden. Dit zijn onderwerpen zoals; methode van de hulpverlener, vertrouwen en werkalliantie, vrijheidsbeperking en autonomie verlies, recidive verminderen en resocialisatie gedachte.

Analyse resultaten

In de komende paragraaf worden eerst de concepten besproken uit het theoretisch kader, waarbij de overeenkomsten en verschillen tussen de literatuur en de resultaten benoemd worden. Daarnaast zal er in de discussie en conclusie ook een koppeling gemaakt worden met de scriptie van Lonneke Offerman, die direct de ervaren strafzwaarte van volwassenen veroordeelden heeft onderzocht (Offerman, 2019). Om zo te onderzoeken of de redenen van de veroordeelden overeenkomen met die van Reclasseringsmedewerkers en hulpverleners over de ervaren strafzwaarte van voorwaardelijke straffen.

Onzekerheid

Twee respondenten (Jeugdgevangenis) geven aan dat bepaalde jeugdveroordeelden in een bepaalde mate onzekerheid ervaren met betrekking tot de angst om terug geroepen te worden vanwege de (onzekere) termijn van de proeftijd. En dit als reden aangedragen kan worden voor de ervaren strafzwaarte van voorwaardelijke straffen. De volgende citaat wordt hierbij gegeven door een respondent (Reclassering); *“Bij voorwaardelijke straffen hoor je het weleens. Dat heeft te maken met het idee van als ik buiten ben, kan ik weer alles doen wat ik wil en dan moet je alsnog de hele tijd bij de reclassering komen. En heb je iets boven je hoofd hangen, als je dit niet of dat niet voldoet, dan kun je weer teruggestuurd worden. En dan hebben ze liever van nou dan zit (detentie) ik daar maar dan soms de dreiging zouden hebben van als ik niet aan de voorwaarden voldoet dan word ik weer teruggestuurd”*. De tweede respondent (Jeugdgevangenis) geeft aan dat de periode van een proeftijd soms wel heel lang kan zijn; *“Allereerst vraag ik me wel eens af of wij goed nadenken over de eventuele gevolgen van zo een voorwaardelijke straf. Omdat die periode echt soms heel lang is, 2 jaar kan zijn, en als ze dan net zeg maar een half jaar voor het aflopen weer een delict plegen dan komt dat er nog eens bovenop”*. Hier moet wel bij gezegd worden dat deze citaat ook weergeeft hoe de respondent denkt over voorwaardelijke straffen en duidelijk aangeeft dat de proeftijd termijn en de eventuele verlenging en omzetting hiervan voor sommige jeugdveroordeelden nadelige gevolgen kan hebben. Daarnaast geeft een andere respondent (Jeugdgevangenis) aan dat door de ervaren onzekerheid die een voorwaardelijke straf met zich mee kan brengen, ze hierdoor een bepaalde angst en zorg ontwikkelen met het risico om weer terug te vallen en weer teruggestuurd worden naar de gevangenis. De volgende citaat kan hierbij gegeven worden; *“Ja ze willen wel dingen beter, maar daarin zit dus ook angst en zorg. Ik wil niet meer drugs gebruiken en nu heb ik die voorwaarde dat als ik het wel gebruik terug moet naar de gevangenis bijvoorbeeld dan, dan denk je wel eens, makkelijk, is een externe reden om het ook echt niet te doen. Maar het is ook moeilijk, omdat, ja, we weten met z'n allen van drugsgebruikers dat de terugval in een klein hoekje ligt. Dat het makkelijker is, om terug te vallen dan je wil. En daardoor dus ook de angst en onzekerheid om de grootte van de consequentie zeg maar”*. Die onzekerheid, angst en zorg kan er voor zorgen dat voorwaardelijke straffen als zwaar worden ervaren. Deze citaat geeft ook weer dat het voor verslaafden moeilijk is om zich aan de voorwaarden te houden en dat de kans van terugvallen “in een klein hoekje ligt”. Dit past dan ook bij de vaardigheden en gedragsindicatoren van veroordeelden, en dus het (cognitieve) onvermogen die het extra zwaar voor ze maken om zich te houden aan de voorwaarden en de ervaren strafzwaarte versterken. Een andere respondent (Reclassering) geeft aan dat er steeds meer mogelijkheden zijn gekomen om de bijzondere voorwaarden in te vullen; *“En wat je ook wel ziet is dat er steeds meer mogelijkheden zijn gekomen om die bijzondere voorwaarden in te vullen, er zijn steeds meer opties gekomen, extra maatregelen*

bijgekomen of interventies in te zetten, dus ik weet niet of dat perse hoort bij zwaarder afstraffen, maar misschien wel meer bij toezicht en meer controle op die persoon zodat het recidive risico lager gemaakt kunnen worden". Deze respondent impliceert wellicht niet zo duidelijk dat door de toegenomen sanctiemogelijkheden er meer onzekerheid is gekomen voor de veroordeelden. Maar het geeft wel in een bepaalde mate aan dat het enigszins past in een punitievere strafklimaat om meer toezicht en controle te houden om zo het recidive risico te verlagen. En dat deze toegenomen controle en toezicht mogelijkwijs ook de ervaren strafzwaarte van voorwaardelijke straffen verhoogt voor veroordeelden. Dit zal wel verder worden uitgelicht in de discussie en conclusie van dit onderzoek.

Overigens geven twee respondenten aan van de Reclassering dat ze zij niet het idee hebben dat veroordeelden een angst of onzekerheid hebben, dit herkennen ze totaal niet en vinden ze ook niet passen bij de werkmethode van het Leger des Heils. Een medewerker zou deze onzekerheid en angst juist moeten verzachten of verminderen door een goede vertrouwensband op te bouwen. De volgende citaten passen hierbij; *"Niet echt als angst, nee, als je een groot deel voorwaardelijk heb open staan, dan wil je geen fouten maken, er staat dan meer op het spel"*. *"Ik herken dat niet, past niet bij de leger des heils methode, ik werk zo niet, ligt ook aan de medewerker, dat ze sneller worden terug geroepen. Sommige zijn strenger"*.

Sociale bindingen en stimulatie

Vrijwel alle respondenten geven aan dat het gebrek aan sociale steun en bindingen buiten een reden kan zijn voor veroordeelden om voorwaardelijke straffen als zwaarder te ervaren. De niet juiste netwerk hebben of geen sociaal vangnet hebben kunnen de kans op terugval vergroten, omdat ze volgens de respondenten hierdoor niks te verliezen hebben en/of geen stimulerende positieve steun ontvangen. Het volgende citaat geeft weer dat indien een veroordeelde geen sociaal vangnet of steun heeft daarbuiten liever een detentie prefereert, omdat een voorwaardelijke straf veel meer schade oplevert in vergelijking met een detentie. *"Terwijl als je niet veel te verliezen heb, dan is een detentie, heeft dan minder schade op je leven. De een heeft al buiten betere omstandigheden, die dit meer in stand zou willen houden en dan neem je die voorwaarden eerder voor lief"*. Iemand die dus betere omstandigheden buiten heeft zoals een gezin en werk, zal zich eerder aan de voorwaarden willen houden en heeft daar wellicht ook minder moeite mee dan die veroordeelden die geen goede sociale omstandigheden buiten hebben. Hierbij nog andere citaten van respondenten die aangeven dat een sociaal vangnet buiten van invloed kan zijn op de ervaren strafzwaarte van een voorwaardelijke straf; *"Soms is het heel erg moeilijk voor ze, want ze komen soms buiten en ze hebben niet altijd direct een uitkering of en zeker niet direct een huis en moeten ze soms inwonen bij weer foute vrienden of bij een vriendin die eigenlijk er niet op zit te wachten of ze hebben niks van familie of ze moeten in de*

nachtopvang” en “Een belangrijk punt is het netwerk. Weet je, hoe? Waar komt die jongen terug, komt hij terug in een warm nest? Ja bij een vader of moeder of tante, ja die hem eigenlijk niet ondersteunen of zelf ook gewoon te beperkt zijn om hun kind te helpen”.

De sociale bindingen en stimulatie vallen onder de beschermende factoren van de veroordeelde. De reclassering werkt hierbij tegenwoordig niet alleen met crimogene factoren, maar ook met beschermende factoren bij het vaststellen van risico recidive. Risico (crimogene) factoren zijn hierbij factoren die samenhangen met het optreden van probleemgedrag. Beschermende factoren zijn echter factoren die samenhangen met uitblijven van dit gedrag. Zo kan bijvoorbeeld de wijze waarop een jongere de relatie met zijn ouders beleeft, zowel een risico factor (negatieve beleving) zijn als beschermende factor (positieve beleving). De factoren vallen samen op de volgende gebieden; persoonlijkheidskenmerken, cognitieve vermogens, gezinskenmerken, huisvesting, schoolprestaties, hulpverleningscontacten, eerder gewelddadig of crimineel gedrag, veroordelingen en meerdere gebieden. In de appendix is een tabel (Tabel 2) weergegeven van deze factoren. Dit is een instrument om de recidive risico in te schatten, hoe meer risico factoren aanwezig zijn en hoe minder beschermende factoren, des te groter is de kans dat delinquent gedrag weer zal optreden (Nagtegaal & Schönberger, 2013; Menger, Bosker & Heij, 2012). Beschermende factoren horen dus bij risicobeheersing en als dat versterkt wordt dan is de kans lager dat iemand nog een keer in de fout gaat.

Vaardigheden en competenties

Eén respondent (Reclassering) geeft aan dat het voor (drugs)verslaafden zeer zwaar kan zijn om zich te houden aan de (bijzondere) voorwaarden van een voorwaardelijke straf. Dit is eerder aangegeven bij het concept onzekerheid. Verslaafden hebben een bepaald onvermogen en lage zelfcontrole die ervoor kunnen zorgen dat een voorwaardelijke straf als zwaar wordt gezien, omdat de terugval in oude gewoonten zeer hoog is bij verslaafden. Een andere respondent (jeugdgevangenis) geeft aan dat het onvermogen en het gebrek aan vaardigheden zoals bij licht verstandelijk beperkte, de ervaren zwaarte van voorwaardelijke straffen kan versterken. De volgende citaat past hierbij; *“Dat geldt ook bij dingen die onvermogen zijn, ik mag niet boos worden, ja die emotie is heel weinig bestuurbaar daarin, dus ik mag niet boos worden. En dan kun je door middel van therapie naar hoe word je op een normale manier boos, want iedereen wordt weleens boos en hoe kun je dat aanpakken dat het niet meteen uit de hand loopt. Maar daar, die zwaarte, van er is een voorwaarde en kan ik dat wel”.* Echter wordt er ook aangegeven door dezelfde respondent dat bij jongeren die zwakbegaafd zijn ze juist strikt aan de voorwaarden willen houden, omdat ze niet ver vooruit denken. En het onvermogen er eigenlijk voor zorgt dat het makkelijk is om zich aan de voorwaarden te houden; *“Want ik behandel nu zelf toevallig een jongen die is zwakbegaafd. En daardoor juist heel strikt is in zijn voorwaarden. Ja ik mag niet*

gebruiken, nou dan gebruik ik toch niet. Juist doordat ie niet zo goed kan verder denken. En omdat ie zwakbegaafd is. Dus zijn onvermogen maakt het eigenlijk heel makkelijk voor hun dus ik doe het niet want het mag niet, punt, is heel simpel”.

Daarnaast geeft een andere respondent van de reclassering aan dat veroordeelden met een gedragsproblematiek niet de vaardigheden hebben om een weloverwogen beslissing te nemen en niet vooruit kunnen kijken in de consequenties van hun beslissingen. Deze problematiek in gedrag en het gebrek aan vaardigheden kan de ervaren strafzwaarte van voorwaardelijke straffen vergroten. De volgende citaat wordt hierbij weergegeven; *“Soms zijn het mensen met gedragsproblematiek of antisociale problematiek die dat helemaal niet kunnen hebben dat ze in hun vrijheid worden beknot en dan gaan ze dat roepen, maar de vraag is of ze dat daadwerkelijk menen, want het zijn vaak mensen die alleen maar op dat moment kijken, dus dat ze niet heel goed een overwogen beslissing nemen en tot zich door laten dringen dat betekent dus dat ik deze prijs gaat betalen”.*

Motivatie

Vrijwel alle respondenten geven aan dat intrinsieke motivatie een belangrijk element is in een voorwaardelijke straf voor de succesvolle afloop en het willen veranderen in gedrag. Daarnaast is het voor veroordeelden makkelijker om zich te houden aan de (bijzondere) voorwaarden, wanneer ze de intrinsieke motivatie hebben om mee te werken. Zoals eerder is genoemd in het theoretisch kader is de zelfverantwoordelijkheid voor de inzet en motivatie van belang bij voorwaardelijke straffen (Boone & Van Hattum, 2014). Zo geven meerdere respondenten aan dat een voorwaardelijke straf als zwaar kan worden ervaren door veroordeelden, omdat ze de verantwoordelijkheid moeten nemen in de motivatie om het gedrag te willen veranderen. Hierbij kunnen de volgende citaten dit gegeven verhelderen; *“Maar dat is eigenlijk een hele simpele eenvoudige reden van waarom dat zwaarder wordt gezien, een voorwaarde is veel moeilijker dan moet je gedrag willen veranderen”. “Eerst moet je dekken dat diegene het nut er van in ziet. Want dan gaat het daarna zoveel makkelijker en dan maakt het voor mij niet heel veel uit als je daar later mee begint met behandelen, maar zonder die basismotivatie, wat gaat dan iemand daar wat aan doen”.*

Het niet willen veranderen en het kiezen voor een criminele leven komt vaak voor, omdat er volgens de respondenten veel positieve kanten aan zitten. Echter gaan zij creatiever om met de voorwaarden, en is het een andere vorm van ervaren strafzwaarte dan de stress van niet gepakt willen worden, maar meer ik moet me goed gedragen, maar dat is zo moeilijk omdat er geen intrinsieke motivatie is. *“Dus die zullen creatiever om gaan ongeacht hun intelligentie, creatiever proberen om te gaan met de voorwaarden”. “En is ook zwaar om de hele tijd bezig te moeten zijn met niet gepakt te worden. Een andere vorm van zwaarte zeg maar, dus ik heb stress omdat ik een boefje ben, maar niet gepakt wil worden. Ja dat is dezelfde stress die ze voorheen hadden”.* Opmerkelijk hierbij is dat één respondent

aangeeft dat er een verschil is tussen jongeren die zoveel mogelijk bezig zijn met het proberen de voorwaarden te omzeilen en degenen die zich er netjes aan willen houden. En dat voor die laatste groep het juist zwaarder is om zich aan de voorwaarden te houden en dus voorwaardelijke straffen als zwaarder kunnen ervaren. Dit staat nogal averechts tegenover de theoretische bevindingen over motivatie en wat de andere respondenten zeggen over motivatie. De volgende citaat hoort hierbij; *“Ja ik denk dat de ene voorwaardelijke straf heel helpend is. Juist omdat je die voorwaarde heel erg specifiek kan maken gericht op de persoon. En dan moet er een passende controle natuurlijk erbij zijn en iemand moet gemotiveerd zijn, dat is belangrijk zeg maar. En daar zit ook het verschil in. Tussen jongeren die zoveel mogelijk bezig zijn met het proberen de voorwaarde te omzeilen of de grenzen op te zoeken. En degenen die zich er netjes aan houden omdat ze zien dat de voorwaarde is bedacht om fouten te voorkomen, en om dan verbetering te creëren zeg maar. En ik denk dat het voor diegene ook het zwaarst is”*.

Labelen en stigmatisatie

Maar één respondent geeft aan dat labelen en stigmatisatie van invloed kan zijn op de mate van ervaren strafzwaarte wanneer ze verplicht worden tot een behandeling, een bijzondere voorwaarde die de veroordeelden opgelegd kunnen krijgen. Deze respondent geeft aan ze zich schamen en ze het idee krijgen dat ze worden geassocieerd met gekte en een diagnose. Ze begrijpen niet dat therapie hun kan helpen, maar zien het meer als een labeling en schaamte. Daarbij zien ze niet in hoe ze daadwerkelijk zijn in de sociale omgang en de dagelijkse problemen die ze ervaren. Verder is er over labelen en stigmatisatie vrijwel niks bruikbaar uitgekomen.

Conclusie

De bovenstaande resultaten laten zien dat de respondenten met name de concepten sociale bindingen/stimulatie, en motivatie opgeven als de eventuele redenen waarom veroordeelden voorwaardelijke straffen als zwaar ervaren. Het ontbreken van een sociaal netwerk buiten of geen sociaal vangnet hebben kan de kans op terugval vergroten, omdat ze niks te verliezen hebben en/of geen stimulerende positieve steun ontvangen. Dit maakt de voorwaardelijke straf dan ook zwaarder voor ze om vol te houden. Het inzetten op de beschermende factoren en deze vergroten kan de kans op recidive verkleinen. Daarnaast is intrinsieke motivatie van belang bij voorwaardelijke straffen, om de ervaren strafzwaarte eventueel te verkleinen. Ook is het ook van belang om tot actieve gedragsverandering te komen, wat weer kan leiden tot minder recidive. Maar daar is dus intrinsieke

motivatie voor nodig en die ontbreekt vaak bij de veroordeelden. Er zijn echter ook veroordeelden die niet willen veranderen en op het criminele pad willen blijven. Zij vinden de voorwaardelijke straffen dan ook niet zo zwaar als degenen die geen intrinsieke motivatie hebben, maar zijn meer bezig met het omzeilen van de voorwaarden, een andere manier van zwaarte als het ware.

Verschil in resultaten

In deze paragraaf worden de resultaten besproken en de concepten die niet voorkomen in de topic lijst en die tijdens de interviews naar boven zijn gekomen. Eerst zal ik beginnen met de algemene vraag over hoe respondenten denken over voorwaardelijke straffen. Vervolgens zal ik de nieuwe concepten bespreken die als redenen kunnen dienen voor de ervaren strafzwaarte van gestraften over voorwaardelijke straffen.

Recidive verminderen

De meeste respondenten gaven aan dat voorwaardelijke straffen een handige middel is om het recidive risico onder controle te krijgen, en dat deze straffen in bepaalde gevallen hun voorkeur hebben dan een detentie. Enkele citaten ondersteunen dit gegeven; *“Ik denk dat uiteindelijk veel beter zou werken, het zijn ook maar mensen die uit bepaalde omstandigheden of gebrekkige vaardigheden de wet overtreden, dus als je dat kan veranderen waaruit het ontstaat. Dat ga je niet oplossen met een detentie periode, je moet de kern van het probleem aanpakken en daar moet je op gaan inzetten”* en *“Dat ze het lastiger vinden met de toezicht, dat merk ik wel, ja verder is soms juist wel een motivatie om niet opnieuw in aanraking te komen met justitie, omdat ze die bijzondere voorwaarden hebben met die voorwaardelijke straf boven hun hoofd dat het hun juist weerhoud om te recidiveren”*.

Daarbij werd ook aangegeven door de respondenten dat voorwaardelijke straffen meer maatwerk kunnen leveren gebaseerd op risico beheersing en het versterken van beschermende factoren dan onvoorwaardelijke gevangenisstraffen. Dit zou eventueel effectiever werken voor het verminderen van recidive dan een detentieperiode. Dit wordt ook aangegeven in de huidige literatuur (Jacobs, Van Kalmthout & Von Bergh, 2006; Menger, Krechtig & Bosker, 2016; Beerthuizen & Wartna, 2013; CBS, 2017; WODC, 2017; Harte, Malsch, van Dijk, Vergouw & van der Laan, 2016).

Het bovenstaande heeft een samenhang met de resocialisatie gedachte van straffen/sancties. Zo geven vrijwel alle respondenten aan dat het ondersteunen en begeleiden van veroordeelden belangrijk is voor de veilige terugkeer en re-integratie naar de samenleving. En dat voorwaardelijke straffen met bepaalde voorwaarden dit kunnen verwezenlijken door de toezicht, controle en begeleiding die wordt gegeven

door Reclassering en Penitentiaire hulpverleners. Enkele citaten die dit kunnen onderbouwen; *“Juist wel effectief zijn, want als je het afstraft en ze komen weer buiten en ze hebben nog steeds geen huisvesting, ze hebben nog steeds geen inkomen. Dan is het dan voor hun heel moeilijk om hun leven weer op te bouwen. En als ze een voorwaardelijke straf hebben dan kunnen we ze daarin ondersteunen. Waardoor de kans op recidive echt wel verminderd”. “Met een voorwaardelijke straf heb je te maken met een gedragsverandering, het gedrag moet aangepast worden, gevangenisstraf is gewoon een straf uitzitten”. “Maar dat is eigenlijk een hele simpele reden van waarom dat zwaarder wordt gezien een voorwaarde is veel moeilijker dan moet je gedrag veranderen”*. Zo laten de laatste twee citaten zien dat voorwaardelijke straffen als zwaar worden ervaren door veroordeelden vanwege de actieve gedragsverandering die gepaard gaat met zo een type straf. De (bijzondere) voorwaarden van een voorwaardelijke straf is verbonden aan de motivatie om mee te willen werken en in gedrag te willen veranderen. Motivatie en resocialisatie hebben hierbij een bepaalde overlapping. De resocialisatie gedachte wordt in de huidige literatuur gedefinieerd als een handhaving van het karakter van de vrijheidsstraf of de vrijheidsbenemende maatregel, maar dat de tenuitvoerlegging hiervan zoveel mogelijk dienstbaar wordt gesteld aan de voorbereiding van de veilige terugkeer van veroordeelden naar de maatschappij (Boone & Van Hattum, 2014). Resocialisatie zou in het huidige strafklimaat naar achter geschoven zijn, echter suggereren de resultaten dat dit niet het geval is en dat deze sterk verbonden is met de motivatie (zelfverantwoordelijk voor gedragsverandering) van veroordeelden die weer verbonden zijn met de bijzondere voorwaarden van een voorwaardelijke straf om zo toch een veilige terugkeer naar de samenleving te waarborgen. Dit is zowel gericht op de samenleving als de veroordeelden zelf. En waarbij door de lange toezicht en controle een oogje in het zeil gehouden kan worden, wat weer ten goede zou komen voor de veiligheid van de samenleving.

Methode van de werknemer en werkalliantie

Vrijwel alle respondenten geven ook aan dat een goede werkrelatie of werkalliantie van invloed kan zijn op ervaren strafzwaarte van veroordeelden over voorwaardelijke straffen. Meerdere citaten bevestigen dit; *“Als je vertrouwen heb in de werker, en je heb een goede werkrelatie, dan zal die angst er ook niet zo zijn, want als er iets gebeurd, dan kan de cliënte er op rekenen dat er nog een gesprek mogelijk is”*. *“Meestal in het begin hebben ze wel wat weerstand, want dan ben je bezig om een vertrouwensband en samenwerkingsband op te bouwen en zodra dat gelukt is dan merk ik wel dat ze het als minder zwaar ervaren, omdat we dan ook gewoon naast ze staan. We hebben wel een controlerende functie en we houden wel toezicht maar tegelijkertijd zijn we er juist wel voor hun zodat ze vooral hun verhaal kwijt kunnen bij ons, dat ze merken dat we samen met hun de problemen aanpakken, dat het ook als helpend ervaren kan worden”*. Geen goede werkrelatie tussen veroordeelde en medewerker kan dus wel degelijk van invloed zijn op de ervaren strafzwaarte.

Vrijheidsbeperking, privacy en autonomie verlies

Tenslotte geven enkele respondenten aan dat voorwaardelijke straffen als zwaar worden ervaren, doordat bepaalde voorwaarden de vrijheid zou inperken en het zou zorgen voor autonomie verlies. De volgende (bijzondere) voorwaarden worden hierbij genoemd; begeleid wonen, behandelverplichting en de avondklok. Dit zijn drie voorwaarden die veel motivatie en geduld vergen. Het wordt gezien als zeer zwaar, omdat ze het idee hebben dat ze geen autonomie meer hebben en meer beperkt worden in hun vrijheid. Daarnaast is een behandelverplichting vaak een “moetje” voor ze en is het wel verplicht om eraan mee te werken, maar vaak is dit niet met de juiste intrinsieke motivatie. Tenslotte wordt er hier en daar aangegeven door respondenten dat veroordeelden een mate van inflexibiliteit ervaren met betrekking tot de verplichte afspraken die ze hebben staan met Reclassering en vaak behandelaars. Veroordeelden vinden het vaak lastig om deze afspraken te combineren met werk, omdat deze vaak overdag plaatsvinden. Dit maakt het dan ook extra lastiger voor ze en zij geven dan ook aan dat ze het als inflexibiliteit ervaren van behandelaars en Reclassering.

Discussie en Conclusie

Wanneer we kijken naar de ervaren factoren van strafzwaarte van het onderzoek van Lonneke Offerman (2019), geven haar resultaten aan dat met name bij de vrijheidsbeperkende maatregelen de veroordeelden de strafzwaarte ervaren bij de voorwaardelijke straffen. Deze vrijheidsbeperkende maatregelen worden verdeeld in fysieke, ruimtelijke en emotionele beperkingen. De respondenten

geven hierbij aan dat ze graag hun autonomie (emotionele beperking) terug willen, maar dat dit paradoxaal aan de angst voor eigen verantwoordelijkheid lijkt te staan. Daarnaast spelen de werkrelatie en motivatie een belangrijke rol bij de ervaren zwaarte van een straf.

De bovengenoemde motieven en factoren over de ervaren strafzwaarte van voorwaardelijke straffen komen niet geheel overeen met mijn resultaten. Echter komt de werkrelatie en de motivatie wel naar voren in mijn onderzoek. En laten mijn resultaten zien dat een goede werkrelatie en intrinsieke motivatie van invloed zijn op mate van ervaren strafzwaarte en dat als deze twee elementen er niet inzitten, het voor veroordeelden zwaarder kan zijn om een voorwaardelijke straf vol te houden. Motivatie en een goede werkrelatie overlappen elkaar hierbij ook als het ware, zodat het ontbreken van motivatie de werkrelatie wellicht ook kan verminderen (Offerman, 2019).

In mijn resultaten heb ik aangegeven dat enkele respondenten (Reclassering) totaal geen angst of onzekerheid herkennen bij de veroordeelden over de termijn van de proeftijd en de eventuele omzetting. Deze angst en onzekerheid zou weggehaald moeten worden door de Reclassering medewerkers door middel van het opbouwen van een goede werkrelatie. In deze werkrelatie staat vertrouwen centraal. Dit staat nogal haaks op mijn andere resultaten betreffende onzekerheid en angst, waarin respondenten van de jeugdgevangenis wel aangeven dit te herkennen bij de veroordeelden. Reclasseringsmedewerkers kijken dus positiever naar hun werkwijze dan veroordeelden doen. Ook geeft Offerman (2019) aan dat meerdere respondenten in haar onderzoek aangaven geen vertrouwen te hebben in reclassering en dat bepaalde voorwaarden wellicht niet worden nageleefd door Reclassering. En dit de mogelijkheid bood om in oude patronen te vervallen. Hier kan wellicht een verklaring voor worden gegeven betreffende de case load van Reclasseringsmedewerkers. Tijdens enkele interviews is namelijk naar voren gekomen dat ze tegenwoordig met een enorme case load belast zijn, waardoor ze wellicht minder aandacht en begeleiding kunnen geven aan veroordeelden. Dit is echter niet de bedoeling van Reclassering, maar kan dus wel voorkomen.

In dit onderzoek stond de volgende probleemstelling centraal; *Welke motieven en redenen geven Reclasseringsmedewerkers en Penitentiaire hulpverleners bij (jeugd)veroordeelden die voorwaardelijke straffen als zwaar ervaren? Deze stelling is ingekaderd in het vermeende punitievere strafklimaat van Nederland. De toenemende druk vanuit de politiek en maatschappij waarin de waarborging van de publieke veiligheid centraal stond, heeft gezorgd voor een straffender strafklimaat ten aanzien van sancties. Dit klimaat kenmerkt zich door risicobeheersing op basis van risico assessments. Daarnaast lijkt het zo te zijn dat de resocialisatie gedachte en re-integratie van veroordeelden naar de achtergrond is geschoven. In het huidige strafklimaat zien we een bepaalde populariteit in het opleggen van voorwaardelijke straffen. Cijfers laten ook zien dat er een relatieve toename is van voorwaardelijke straffen ten opzichte van onvoorwaardelijke straffen. Echter is er een*

tegenstelling op te merken waarin veroordeelden bepaalde voorwaardelijke straffen als zwaarder ervaren dan gevangenisstraffen, dit in tegenstelling tot wat de publieke opinie hierover is. Zo geeft ruim driekwart aan van de bevolking dat de rechters te laag straffen.

Vanuit de literatuur worden er ook enkele motieven en redenen gegeven waarom veroordeelden de voorwaardelijke straffen in bepaalde gevallen als zwaar ervaren. Dit zijn de onzekerheid over de termijn van een proeftijd en de toegenomen sanctiemogelijkheden, sociale bindingen en sociaal vangnet, vaardigheden en competenties, motivatie en stigmatisatie processen. De resultaten van mijn onderzoek laten zien dat voornamelijk het gebrek aan sociale steun en bindingen buiten een reden kan zijn voor veroordeelden om voorwaardelijke straffen als zwaarder te ervaren. Het niet hebben van de juiste netwerk die hierbij positief stimulerend zou moeten werken kan de kans op terug val vergroten. Ze hebben immers niks te verliezen en ontvangen geen positieve stimulans van buiten. Hierdoor kunnen ze moeite hebben om zich te houden aan de voorwaarden en prefereren liever een detentie dan een voorwaardelijke straf. De respondenten geven aan dat het inzetten op die beschermende factoren, waar dus deze sociale bindingen onder vallen, de ervaren strafzwaarte kan verminderen en zo ook het recidive risico. Daarnaast geven de meeste respondenten ook aan dat motivatie invloed kan hebben op de mate van ervaren strafzwaarte. Het gebrek aan interne motivatie maakt het voor veroordeelden moeilijk om zich te houden aan de voorwaarden en het verplichtende karakter van deze straffen maakt het er ook niet beter op. Echter zijn er ook veroordeelden die gewoonweg niet willen veranderen, omdat ze hun criminele activiteiten willen oppakken en meer bezig zijn met het omzeilen van de voorwaarden. Deze veroordeelden ervaren een andere manier van strafzwaarte en ondervinden meer stress in hoeverre ze de voorwaarden kunnen omzeilen zonder gepakt te worden. Ook zijn er veroordeelden die wel de interne motivatie hebben om te veranderen, maar het gewoonweg niet kunnen. Dit sluit aan op de vaardigheden en competenties uit het theoretisch kader en wat ook naar voren kwam in de resultaten. Weliswaar in mindere mate dan de sociale bindingen en motivatie concepten. Het onvermogen om zich niet te kunnen houden aan de voorwaarden, komt voort uit een gebrek van cognitieve vaardigheden om bepaalde wensen te verwezenlijken op een acceptabele manier. Daarnaast helpen psychische stoornissen hier ook niet in mee, omdat het cognitieve vermogen verstoord is. Gedragsproblematiek kan dus van invloed zijn op de mate van ervaren strafzwaarte over voorwaardelijke straffen. Onzekerheid over de afloop van de proeftijd wordt ook aangehaald door enkele respondenten. Hierbij gaat het over de kans dat iemand in zijn proeftijd terug geroepen kan worden en waarbij een proeftijd verlengd kan worden wanneer iemand zich niet aan de voorwaarden houdt. Dit veroorzaakt een bepaalde angst, waardoor een voorwaardelijke straf als zwaar kan worden ervaren.

Volgens de respondenten kunnen de bovenstaande genoemde motieven verlicht worden door een goede werkrelatie op te bouwen. Het geven van vertrouwen, structuur en begeleiding is hierbij belangrijk. De meeste respondenten geven echter ook aan dat interne motivatie hierbij wel heel belangrijk is, anders werken bepaalde voorwaarden niet om tot gedragsverandering te komen. En om ook zo het recidive risico te beheersen. De resocialisatie gedachte is hierbij van belang voor de Reclassering. Er voor zorgen dat ze veilig kunnen terug keren naar de samenleving en de risico op recidive zodanig te beheersen is dat de waarborging van de samenleving veilig gesteld kan worden. Dit kan impliceren dat de beoogde doelen van straffen in het huidige strafklimaat, zoals resocialisatie niet echt naar de achtergrond zijn geschoven, maar in het verlengde ervan staan.

Dit onderzoek is relevant geweest aangezien het bepaalde misvattingen betreffende het huidige sanctiestelsel in een bepaalde mate heeft rechtgezet. Zo worden voorwaardelijke straffen door het publiek als licht ervaren, terwijl dit onderzoek aantoont dat veroordeelden wel degelijk voorwaardelijke straffen als zwaar ervaren. Dit onderzoek heeft ook kunnen aantonen welke motieven en redenen hierachter liggen. Door bepaalde misvattingen recht te zetten, kan mogelijk door het opleggen van voorwaardelijke straffen het recidive risico beter onder controle te krijgen en sancties beter op maat gesneden worden. Vervolgonderzoek is in mijn ogen wel nodig, aangezien in dit onderzoek niet direct de ervaringen van de veroordeelden zijn bevestigd en er nog te weinig onderzoek wordt gedaan in Nederland hierover. Bij het opleggen van voorwaardelijke straffen moet men niet vergeten dat er gewoonweg een sociale werkelijkheid is dat veel veroordeelden niet in staat zijn om zich aan de strenge voorwaarden te voldoen. Dit kan onder andere liggen aan het gebrek aan motivatie, gebrek aan vaardigheden om te kunnen functioneren in de samenleving, niet de verantwoording kunnen dragen en daarbij geen steun van buitenaf hebben.

Literatuurlijst

Applegate BK, Smith HP, Sitren AH, Springer NF (2009) From the Inside: The Meaning of Probation to Probationers. *Criminal Justice Review* 34(1): 80-95.

Beerhuizen, M. G. C. J., & Wartna, B. S. J. WODC. (2013). *Vrijheid binnen de perken: een verkennend onderzoek naar de inzet van voorwaardelijke straffen*. Geraadpleegd van https://www.wodc.nl/binaries/fs-2013-3_tcm28-71831.pdf.

Blackmore, J., & Welsh, J. (1983). Selective incapacitation: Sentencing according to risk. *Crime & Delinquency*, 29(4), 504-528

Bryman, A. (2016). *Social Research Methods*. Oxford: Oxford University Press.

Boone, M., & Van Hattum, W. (2014). Promoveren en degraderen van gedetineerden. Het wetsvoorstel elektronische detentie en de dreigende afschaffing van de detentiefasering. *Nederlands juristenblad*, 89(31), 279-284.

Bosker, J., Krechtig, L., & Menger, A. (2016). *Werken in gedwongen kader: methodiek voor het forensisch sociaal werk*. Uitgeverij SWP.

Boutellier, H. (1996). Beyond the criminal justice paradox. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 4(4), 7-20.

Brown, P., & Calnan, M. (2013). Trust as a means of bridging the management of risk and the meeting of need: a case study in mental health service provision. *Social Policy & Administration*, 47(3), 242-261.

Centraal Bureau Statistiek, 2017. Misdrijven; opgelegde straffen en maatregelen 1994-2016. Verkregen van <https://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=81538NED&D1=0-11,13-14,20-22&D2=0&D3=0&D4=a&D5=16-22&HDR=G4&STB=G1,G2,G3,T&VW=T>.

Coffey, M. (2012). A risk worth taking? Value differences and alternative risk constructions in accounts given by patients and their community workers following conditional discharge from forensic mental health services. *Health, Risk & Society*, 14(5), 465-482.

Crouch BM (1993) Is Incarceration Really Worse? Analysis of Offenders' Preferences for Prison over Probation. *Justice Quarterly* 10(1): 67-88.

Flight, S., Nauta, O., Terpstra, J., Jonge, G. D., Hulshof, P., Abraham, M., & Roorda, W. (2011). *Voorwaardelijk vrij*. DSP-groep. RAPPORT WODC.

Goffman, E. (1974). *Stigma: Notes on the management of spoiled identity*. Penguin books.

Hannah-Moffat, K. (2009). Gridlock or mutability: Reconsidering “gender” and risk assessment. *Criminology & Public Policy*, 8(1), 209-219.

Harte, J. M., Malsch, M., van Dijk, D., Vergouw, B., & van der Laan, P. (2016). Rechters en officieren van justitie willen maatwerk leveren met de voorwaardelijke straf. *Proces: Tijdschrift voor strafrechtspleging*, 2016(2), 101-112.

Hermanns, J. (2009). Nieuwe wegen in het terugdringen van recidive? *Proces*, 88(3), 147-154.

Horney, J., Osgood, D. W., & Marshall, I. H. (1995). Criminal careers in the short-term: Intra-individual variability in crime and its relation to local life circumstances. *American sociological review*, 655-673.

Jacobs, M. J. G., Van Kalmthout, A. M., & Von Bergh, M. Y. W. (2006). *Toepassing van bijzondere voorwaarden bij voorwaardelijke vrijheidsstraf en schorsing van de voorlopige hechtenis bij volwassenen*. IVA beleidsonderzoek en advies, Universiteit Tilburg.

Kempf-Leonard, K., & Peterson, E. S. (2000). Expanding realms of the new penology: The advent of actuarial justice for juveniles. *Punishment & Society*, 2(1), 66-97.

May, D. C., Wood, P. B., & Eades, A. (2008). Lessons learned from punishment exchange rates: Implications for theory, research, and correctional policy. *The Journal of Behavior Analysis of Offender and Victim Treatment and Prevention*, 1(2), 187.

May, D. C., & Wood P. B. (2005). What influences offenders' willingness to serve alternative sanctions? *The Prison Journal* 85(2), 145-167. Menger, A., Krechtig, L., & Bosker, J. (2016). *Werken in gedwongen kader. Methodiek voor het forensisch sociaal werk*. Amsterdam: SWP.

- Menger, A., Krechtig, L., & Bosker, J. (2016). *Werken in gedwongen kader. Methodiek voor het forensisch sociaal werk*. Amsterdam: SWP.
- Menger, A., Bosker, J., & Heij, D. (2012). Verslaafden en reclassering. In *Handboek forensische verslavingszorg* (pp. 129-145). Bohn Stafleu van Loghum, Houten.
https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-90-313-8851-6_6
- Moerings, L. M. (2003). *Straffen met het oog op veiligheid: een onderneming vol risico's* [Oratie]. Geraadpleegd van
https://openaccess.leidenuniv.nl/bitstream/handle/1887/4502/oratie_moerings.pdf?sequence=1.
- Nagtegaal, M. H., & Schönberger, H. J. M. (2013). *Het belang van beschermende factoren in de risicotaxatie van tbs-gestelden*. WODC.
- Noije, L. van, (2018). Sociale veiligheid. In: De sociale staat van Nederland 2018. Geraadpleegd op 15 juni 2019 via <https://digitaal.scp.nl/ssn2018/sociale-veiligheid>.
- Offerman, L.(2019). *Wanneer ervaren volwassen veroordeelden een voorwaardelijke straf als zwaar en waarom?* (Master thesis). Geraadpleegd van
file:///C:/Users/sabin/AppData/Local/Packages/microsoft.windowscommunicationsapps_8wekyb3d8bbwe/LocalState/Files/S0/1653/Attachments/master%20thesis%20def.[3162].pdf.
- Ostermann, M. (2011). Parole? Nope, not for me: Voluntarily maxing out of prison. *Crime & Delinquency*, 57(5), 686-708.
- Petersilia, J. (1990) When Probation Becomes More Dreaded Than Prison. *Federal Probation*, 54, 23-27.
- Philipsen, H. (1970). Afwijkend gedrag, etikettering door de samenleving en strategieën van de afwijkers. *Sociologische Gids*, 17(5), 350-367.
- Van Wingerden, S. V., Moerings, M., & Wilsem, J.V (2013). Krijgt hij nog een kans, of rekenen we af?. Rechters over de rol van het recidiverisico bij de straftoemeting. *Nederlands Juristenblad*, 88(6).
- Van Wingerden, S. G. C. (2011). De samenleving roept om zwaardere straffen. Is dat een oplossing?. *Meijers reeks*, 11.
- Quirouette, M. (2017). Community practitioners in criminal courts: Risk logics and multiplydisadvantaged individuals. *Theoretical Criminology*, 1-21. Doi: 10.1177/1362480617707951.
- Rapport van de Commissie Vrijheidsbeperking. (2003). *Vrijheidsbeperking door Voorwaarden*. Den Haag, Nederland: Ministerie van Justitie.
- Ruiter, S., Tolsma, J., Hoon, M. D., Elffers, H., & Laan, P. (2011). De burger als rechter: Een onderzoek naar geprefereerde sancties voor misdrijven in Nederland (WODC). Geraadpleegd op 02.08.2019 <http://dare.ubvu.vu.nl/bitstream/handle/1871/47439/onderzoek-naar-geprefereerde-sancties-voor-misdrijven-in-nederland.pdf?sequence=1>.
- Teeuwen, M. (2017). LVB-jongeren in de ZSM-procedure. Over kwetsbaarheid en recidiverisico. *Justitiële Verkenningen*, 43(6).
- Wartna, B. S., Tollenaar, N., & Blom, M. (2005). *Recidive 1997*. Boom.

Wermink, H. (2017). Ervaringen van gestraften die thuis zitten met een enkelband. *Tijdschrift voor Criminologie*, 59(4), 425-429.

Wiatrowski, M. D., Griswold, D. B., & Roberts, M. K. (1981). Social control theory and delinquency. *American sociological review*, 525-541.

Zhang, Y., & Wildemuth, B. M. (2009). Qualitative analysis of content. *Applications of social research methods to questions in information and library science*, 308, 319.

Appendix

Bijlage 1

Topic lijst Interviews

- Onzekerheid
 - Omzetting in onvoorwaardelijke straf
 - Termijn van de proeftijd
 - Toename in diversie sanctiemogelijkheden
- Sociale bindingen en stimulatie
 - Sociaal vangnet buiten
 - De mate van sociale en economische banden met de samenleving
 - Inbreuk op privacy
 - Verstoring in sociale banden met de samenleving'
- Vaardigheden en competenties
 - Educatie
 - Zelfcontrole
 - Psychische stoornissen
 - Verslaafden
 - Licht Verstandelijk Beperkte
 - (On)vermogen
- Motivatie
 - Intrinsiek
 - Zelfverantwoordelijkheid
 - Inzet
- Labelen en Stigmatisatie
 - Discriminatie
 - Sociale uitsluiting
 - Sociale isolatie
 - Vervallen in "oud gedrag"

Tabel 2

Recidive kansen

Strafblad en type delict

Huisvesting	+	-
Dagbesteding (Werk, opleiding)	+	-
Financien (Inkomen, schulden)	+	-
Familie (Type relatie, criminele achtergrond)	+	-
Middelen problematiek	+	-
Vrienden (Sociaal netwerk)	+	-
Vaardigheden	+	-

Bijzondere voorwaarden wel of niet

Minder of vrijwel niet Uitgebreid en meer
Lager risico om terug te vallen Echter is risico dus hoger

CHECKLIST ETHICAL AND PRIVACY ASPECTS OF RESEARCH

INSTRUCTION

This checklist should be completed for every research study that is conducted at the Department of Public Administration and Sociology (DPAS). This checklist should be completed before commencing with data collection or approaching participants. Students can complete this checklist with help of their supervisor.

This checklist is a mandatory part of the empirical master's thesis and has to be uploaded along with the research proposal.

The guideline for ethical aspects of research of the Dutch Sociological Association (NSV) can be found on their website (http://www.nsv-sociologie.nl/?page_id=17). If you have doubts about ethical or privacy aspects of your research study, discuss and resolve the matter with your EIJR supervisor. If needed and if advised to do so by your supervisor, you can also consult Dr. Jennifer A. Holland, coordinator of the Sociology Master's Thesis program.

PART 1: GENERAL INFORMATION

Project title: *masterscriptie aom (masterthesis)*

Name, email of student: Sabine Koer 20710452@so-b.ne.nl
sabinekoer@hotmail.com eur.nl

Name, email of supervisor: Peter Mascini
p.mascini@gmail.com / mascini@essb.eur.nl

Start date and duration:
16-01-'19 till 16-07-'19

Is the research study conducted within DPAS YES - NO

If 'NO': at or for what institute or organization will the study be conducted? (e.g. internship organization)

PART 11: TYPE OF RESEARCH STUDY

Please indicate the type of research study by circling the appropriate answer:

1. Research involving human participants. YES NO If 'YES': does the study involve medical or physical research? YES - NO

Research that falls under the Medical Research Involving Human Subjects Act (WMO) must first be submitted to an accredited medical research ethics committee or the Central Committee on Research Involving Human Subjects (CCMO).

2. Field observations without manipulations that will not involve identification of participants. YES - NO

3. Research involving completely anonymous data files (secondary data that has been anonymized by someone else). YES NO

PART 11.1: PARTICIPANTS

(Complete this section only if your study involves human participants)

Where will you collect your data?

Leclasseurum Ned
Forensisch Yon imedi

Note: indicate for separate data sources.

What is the (anticipated) size of your sample?

n=20 (minimal)

Note: indicate for separate data sources,

1. Will information about the nature of the study and about what participants can expect during the study be withheld from them? YES NO
2. Will any of the participants not be asked for verbal or written 'informed consent,' whereby they agree to participate in the study? YES NO
3. Will information about the possibility to discontinue the participation
What is the size of the population from which you will sample?

Note: indicate for separate data sources.

- at any time be withheld from participants? YES NO
5. Does the study involve the risk of causing psychological stress or negative emotions beyond those normally encountered by participants? YES NO
6. Will information be collected about special categories of data, as defined by the GDPR (e.g. racial or ethnic origin, political opinions, religious or philosophical beliefs, trade union membership, genetic data, biometric data for the purpose of uniquely identifying a person, data concerning mental or physical health, data concerning a person's sex life or sexual orientation)? YES NO
7. Will the study involve the participation of minors or
4. Will the study involve actively deceiving the participants? YES NO
 Note: almost all research studies involve some kind of deception of participants. Try to think about what types of deception are ethical or non-ethical (e.g. purpose of the study is not told, coercion is exerted on participants, giving participants the feeling that they harm other people by making certain decisions, etc.).
 (<18 years old) other groups
 that cannot give consent? YES NO NO
8. Is the health and/or safety of participants at risk during the study? YES NO NO
9. Can participants be identified by the study results or can the confidentiality of the participants' identity not be ensured? YES NO
10. Are there any other possible ethical issues with regard to this study? YES NO NO
 If you have answered 'YES' to any of the previous questions, please indicate below why this issue is unavoidable in this study.

What safeguards are taken to relieve possible adverse consequences of these issues (e.g., informing participants about the study afterwards, extra safety regulations, etc.).

Are there any unintended circumstances in the study that can cause harm or have negative (emotional) consequences to the participants? Indicate what possible circumstances this could be.

I do not expect this, maybe they do not trust the real meaning about the research, revealing their experiences, and will give social accepted answers.

Please attach your informed consent form in Appendix I, if applicable.

Part IV: Data storage and backup

Where and when will you store your data in the short term, after acquisition?

audio on phone - telephone, computer, laptop - external hard drive

Note: Indicate for separate data sources, for instance for paper-and pencil test data, and for digital data files.

Who is responsible for the immediate day-to-day management, storage and backup of the data arising from your research?

myself (and maybe Konnie Offerman, fellow student on this thesis and topic)

How (frequently) will you back-up your research data for short-term data security?

2 times a week maybe

In case of collecting personal data how will you anonymize the data?

no names of the persons and no personal details will be asked

Note: It is advisable to keep directly identifying persona/ details separated from the rest of the data. Personal details are then replaced by a key/ code. Only the code is part of the database with data and the list of respondents/research subjects is kept separate.

PART VI: SIGNATURE

Please note that it is your responsibility to follow the ethical guidelines in the conduct of your study. This includes providing information to participants about the study and ensuring confidentiality in storage and use of personal data. Treat participants respectfully, be on time at appointments, call participants when they have signed up for your study and fulfil promises made to participants.

Furthermore, it is your responsibility that data are authentic, of high quality and properly stored. The principle is always that the supervisor (or strictly speaking the Erasmus University Rotterdam) remains owner of the data, and that the student should therefore hand over all data to the supervisor.

Hereby I declare that the study will be conducted in accordance with the ethical guidelines of the Department of Public Administration and Sociology at Erasmus University Rotterdam. I have answered the questions truthfully.

Name student: Sabine Name (EUR) supervisor: Date: | S-og 1 Date:

APPENDIX 1: Informed Consent Form (if applicable)

INFORMED CONSENT FORMULIER

<p>Naam van het onderzoeksproject</p>	<p>De ervaren strafzwaarte van veroordeelden over voorwaardelijke en onvoorwaardelijke straffen en welke condities zorgen ervoor dat voorwaardelijke straffen als zwaarder worden ervaren?</p>
<p>Doel van het onderzoek</p>	<p>Dit onderzoek wordt geleid door Sabine Roër. U bent van harte uitgenodigd om deel te nemen aan dit onderzoek. Het doel van dit onderzoek is het in kaart brengen van de ervaringen van veroordeelden betreffende de strafzwaarte van voorwaardelijke en onvoorwaardelijke straffen. Dit zou eventueel een bijdrage kunnen leveren in de effectiviteit van zo een straf en het verminderen van recidive.</p>
<p>Gang van zaken tijdens het onderzoek</p>	<p>U neemt deel aan een interview waarin aan u vragen zullen worden gesteld over ervaringen in strafzwaarte van verschillende typen sancties. Een voorbeeld van een typische vraag die u zal worden gesteld: "In hoeverre voelt u zich beperkt in de voorwaardelijke straf die is opgelegd met betrekking tot de bijzondere voorwaarden die eraan is gesteld? ". "In hoeverre voelt u zich aangetast in uw prive leven?"</p> <p>U dient tenminste 18 jaar te zijn om deel te nemen aan dit onderzoek.</p> <p>Voorafgaand aan het interview vullen alle deelnemers een korte vragenlijst in. Hierin staan onder andere vragen over achtergrondgegevens, persoonlijke eigenschappen, Tijdens het interview zal, aan de hand van een topic list, dieper worden ingegaan op de privacy, bijzondere voorwaarden, onzekerheid en gedragsverandering bijvoorbeeld. Van het interview zal een audio-opname worden gemaakt, zodat het gesprek later ad-verbatim (woord voor woord) kan worden uitgewerkt.</p>
<p>Potentiële risico's en ongemakken</p>	<p>- Er zijn geen fysieke, juridische of economische risico's verbonden aan uw deelname aan deze studie. U hoeft geen vragen te beantwoorden die u niet wilt beantwoorden. Uw deelname is vrijwillig en u kunt uw deelname op elk gewenst moment stoppen.</p>

Vergoeding	U ontvangt voor deelname aan dit onderzoek geen vergoeding . Door deel te nemen aan dit onderzoek zult u meer inzicht krijgen in de effectiviteit van de opgelegde sanctie en in hoeverre het gedrag kan veranderen. Het bredere doel van dit onderzoek is: inzicht krijgen in ervaringen van veroordeelden met betrekking tot de verschillende sancties en verschillen in ervaren strafzwaarte.
------------	--

zafus

--	--

<p>Vertrouwelijkheid van gegevens</p>	<p>Uw privacy is en blijft maximaal beschermd. Er wordt op geen enkele wijze vertrouwelijke informatie of persoonsgegevens van of over u naar buiten gebracht, waardoor iemand u zal kunnen herkennen.</p> <p>Voordat onze onderzoeksgegevens naar buiten gebracht worden, worden uw gegevens anoniem gemaakt: geanonimiseerd. Enkele eenvoudige voorbeelden hiervan:</p> <ul style="list-style-type: none"> uw naam wordt vervangen door anonieme, op zichzelf betekenisloze combinatie van getallen. - uw leeftijd zelf wordt niet verwerkt, maar in een categorie geplaatst. Bijvoorbeeld: leeftijd: tussen 18-25 jaar / tussen 25-35 jaar etc. uw woonplaats wordt niet gebruikt, maar de provincie waarin u woont. <p>Bij de start van ons onderzoek krijgt uw naam direct een pseudoniem; uw naam wordt gepseudonimiseerd ofwel 'versleuteld'. Op deze manier kan wel worden onderzocht wat u in het gesprek aangeeft, maar weten de getrainde onderzoekers niet dat u het bent. De onderzoeksleider is zelf verantwoordelijk voor dit pseudoniem en de sleutel en zal uw gegevens niet delen met anderen. Als u bijvoorbeeld het onderzoek heeft afgerond zal de onderzoeksleider daarvan op de hoogte moeten kunnen zijn, om u de afgesproken vergoeding te geven.</p> <p>In een publicatie zullen of anonieme gegevens of pseudoniemen worden gebruikt. De audio-opnamen, formulieren en andere documenten die in het kader van deze studie worden gemaakt of verzameld, worden opgeslagen op een beveiligde locatie bij de Erasmus Universiteit Rotterdam en op de beveiligde (versleutelde) computers van de onderzoekers.</p> <p>De onderzoeksgegevens worden indien nodig (bijvoorbeeld voor een controle op wetenschappelijke integriteit) en alleen in anonieme vorm ter beschikking gesteld aan personen buiten de onderzoeksgroep; in dit geval aan een onderzoekscommissie van de Erasmus Universiteit Rotterdam die hiertoe bevoegdheden heeft.</p>
---------------------------------------	---

zafus

Vrijwilligheid	<p>Deelname aan dit onderzoek is geheel vrijwillig. Je kunt als deelnemer jouw medewerking aan het onderzoek te allen tijde stoppen, of weigeren dat jouw gegevens voor het onderzoek mogen worden gebruikt, zonder opgaaf van redenen.</p> <p>Dit betekent dat als je voorafgaand aan het onderzoek besluit om af te zien van deelname aan dit onderzoek, dit dit op geen enkele wijze gevolgen voor jou zal hebben. Tevens kun je tot 5 werkdagen (bedenktijd) na het interview alsnog de toestemming intrekken die je hebt gegeven om gebruik te maken van jouw gegevens.</p> <p>In deze gevallen zullen jouw gegevens uit onze bestanden worden verwijderd en vernietigd. Het stopzetten van deelname heeft geen nadelige gevolgen voor jou of de eventueel reeds ontvangen vergoeding.</p> <p>Als je tijdens het onderzoek, na de bedenktijd van 5 werkdagen, besluit om jouw medewerking te staken, zal dat eveneens op geen enkele wijze gevolgen voor je hebben. Echter: de gegevens die u hebt verstrekt tot aan het moment waarop uw deelname stopt, zal in het onderzoek gebruikt worden, inclusief de bescherming van uw privacy zoals hierboven beschreven. Er worden uiteraard geen nieuwe gegevens verzameld of gebruikt.</p> <p>Als u besluit om te stoppen met deelname aan het onderzoek, of als u vragen of klachten heeft, of uw bezorgdheid kenbaar wilt maken, of een vorm van schade of ongemak vanwege het onderzoek, neemt u dan aub contact op met de onderzoeksleider: email naar 297104sr@eur.nl</p>
----------------	---

Toestemmingsverklaring	<p>Met uw ondertekening van dit document geeft aan dat u minstens 18 jaar oud bent; dat u goed bent geïnformeerd over het onderzoek, de manier waarop de onderzoeksgegevens worden verzameld, gebruikt en behandeld en welke eventuele risico's u zou kunnen lopen door te participeren in dit onderzoek</p> <p>Indien u vragen had, geeft u bij ondertekening aan dat u deze vragen heeft kunnen stellen en dat deze vragen helder en duidelijk zijn beantwoord. U geeft aan dat u vrijwillig akkoord gaat met uw deelname aan dit onderzoek. U ontvangt een kopie van dit ondertekende toestemmingsformulier.</p> <p>Ik ga akkoord met deelname aan een onderzoeksproject geleid door S Roer. Het doel van dit document is om de voorwaarden van mijn deelname aan het project vast te leggen.</p> <ol style="list-style-type: none">1. Ik kreeg voldoende informatie over dit onderzoeksproject. Het doel van mijn deelname als een geïnterviewde in dit project is voor mij helder uitgelegd en ik weet wat dit voor mij betekent.2. Mijn deelname als geïnterviewde in dit project is vrijwillig. Er is geen expliciete of impliciete dwang voor mij om aan dit onderzoek deel te nemen.3. Mijn deelname houdt in dat ik word geïnterviewd door twee onderzoeker(s) van de Erasmus Universiteit. Het interview zal ongeveer 60 minuten duren. Ik geef de onderzoeker (s) toestemming om tijdens het interview opnames (geluid / beeld) te maken en schriftelijke notities te nemen. Het is mij duidelijk dat, als ik toch bezwaar heb met een of meer punten zoals hierboven benoemd, ik op elk moment mijn deelname, zonder opgaaf van reden, kan stoppen.
------------------------	--

zafur

	<p>4. Ik heb het recht om vragen niet te beantwoorden. Als ik me tijdens het interview ongemakkelijk voel, heb ik het recht om mijn deelname aan het interview te stoppen.</p> <p>5. Ik heb van de onderzoeksleider de uitdrukkelijke garantie gekregen dat de onderzoeksleider er zorg voor draagt dat ik niet ben te identificeren in door het onderzoek naar buiten gebrachte gegevens, rapporten of artikelen. Mijn privacy is gewaarborgd als deelnemer aan dit onderzoek.</p> <p>6. Ik heb de garantie gekregen dat dit onderzoeksproject is beoordeeld en goedgekeurd door de ethische commissie van de EUR / EU / NWO / anderszins. Voor bezwaren met betrekking tot de opzet en of uitvoering van het onderzoek kan ik me wenden tot de ethische commissie van de EUR / EU / NWO / anderszins.</p> <p>7. Ik heb dit formulier gelezen en begrepen. Al mijn vragen zijn naar mijn tevredenheid beantwoord en ik ben vrijwillig akkoord met deelname aan dit onderzoek.</p> <p>8. Ik heb een kopie ontvangen van dit toestemmingsformulier dat ook ondertekend is door de interviewer.</p>	
Handtekening en datum	Sabine Roër	Naam Onderzoeksleider
		Handtekening
	15-03-2019	Datum